

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามสังกัด และศึกษากลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์และสามารถร่วมกันพยากรณ์ความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งตัวแปรที่ศึกษาคือความเป็นอิสระแห่งตน ความเชื่ออำนาจภายในตน พฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาล 6 ด้าน ได้แก่ การมีสมรรถนะเชิงวิชาชีพ การยอมรับในสถานภาพของนักศึกษา การให้ความเป็นอิสระ การมีความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพ การมีสัมพันธภาพที่ไว้วางใจ และการให้การสนับสนุน โดยมีสมมติฐานการวิจัยว่า ความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลในสังกัดสถาบันที่ต่างกัน จะแตกต่างกัน ความเป็นอิสระแห่งตน ความเชื่ออำนาจภายในตน พฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาลทั้ง 6 ด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล และความเป็นอิสระแห่งตน ความเชื่ออำนาจภายในตน พฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาล 6 ด้าน สามารถร่วมกันพยากรณ์ความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลได้

ตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตปีที่ 4 ปีการศึกษา 2539 จากสถาบันการศึกษาพยาบาลทั่วประเทศ ซึ่งเลือกมาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) จากสถาบันการศึกษาพยาบาลใน 6 สังกัด ได้สถาบันการศึกษาพยาบาลทั้งหมด 12 แห่ง โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากแต่ละสถาบันการศึกษา ด้วยวิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systemic Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 483 คน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 96 ที่เหลือเป็นเพศชาย ส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยสะสม 2.00-3.00 คิดเป็นร้อยละ 77.1 ที่เหลือมีคะแนนเฉลี่ยสะสมในช่วง 3.01-4.00 ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาพยาบาลจากสถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงสาธารณสุข คิดเป็นร้อยละ 34.1 รองลงไปเป็นนักศึกษาพยาบาลจากสถาบันการศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 19.8

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบวัด 4 ชุด ชุดที่ 1 เป็นแบบวัดข้อมูลส่วนบุคคลและความเป็นอิสระแห่งตน ผู้วิจัยพัฒนาจากแบบวัดของ Kurtine (1978: 253-256) มีจำนวน 25 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ จริง และไม่จริง ชุดที่ 2 เป็นแบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตน ผู้วิจัยนำแบบวัดที่สร้างขึ้นโดย พัทชนิ เอมะนาวิน (2537) มาใช้ มีจำนวน 20 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ชุดที่ 3 เป็นแบบวัดพฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาล ซึ่งแบ่งเป็น 6 ด้าน ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีจำนวน 35 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า และชุดที่ 4 เป็นแบบวัดความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล ผู้วิจัยพัฒนาจากแบบวัดของ Schutzenhofer (1987: 278-283) มีจำนวน 30 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือทั้งหมดมาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ และทดสอบหาความเที่ยงกับประชากรที่คล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง โดยชุดที่ 1 ใช้สูตรของ Kuder Richardson ส่วนชุดที่ 2, 3 และ 4 ผู้วิจัยได้หาความเที่ยงโดยใช้สูตรแอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงเรียงตามลำดับดังนี้ ชุดที่ 1 ค่าความเที่ยง .73 ชุดที่ 2 ค่าความเที่ยง .83 ชุดที่ 3 ค่าความเที่ยงรวม 6 ด้าน .92 และชุดที่ 4 ค่าความเที่ยง .94

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในสถาบันการศึกษาพยาบาลที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ปทุมธานี สงขลา และผ่านผู้ประสานงานในสถาบันการศึกษาพยาบาลที่เหลือได้แบบสอบถามคืนทั้งสิ้น 469 ฉบับ มีคำตอบไม่ครบถ้วน 14 ฉบับ จึงตัดทิ้ง ดังนั้นสรุปได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ 455 ชุด คิดเป็นร้อยละ 94.40

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ด้วยจำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบ F สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson moment correlation coefficient) และการถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้น ๆ (Enter and stepwise Multiple regression Analysis) โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Science: SPSS) กำหนดค่านัยสำคัญเท่ากับ .05

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า

1. ค่าคะแนนเฉลี่ยความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล อยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ เท่ากับ 184.92) นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ร้อยละ 58.9 แสดงความตั้งใจอย่างแน่อนในการปฏิบัติกิจกรรมที่แสดงความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพในข้อ ปรีกษาแพทย์เจ้าของไข้ เมื่อสังเกตว่าอาการของผู้ป่วยไม่ดีขึ้นหลังจากได้รับการรักษา และนักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ร้อยละ 13.2 แสดงความตั้งใจอย่างแน่อนที่จะไม่ปฏิบัติกิจกรรมที่แสดงความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพในข้อ เตรียมการจำหน่ายผู้ป่วยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาล เมื่อสังเกตว่าอาการของผู้ป่วยดีขึ้น แม้แพทย์ยังไม่มีคำสั่งการจำหน่าย

2. ค่าเฉลี่ยคะแนนความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลที่อยู่ต่างสังกัดสถาบันการศึกษามีค่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ที่ว่าคะแนนความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลในสังกัดสถาบันการศึกษาที่แตกต่างกัน จะต่างกัน

3. ค่าเฉลี่ยคะแนนความเป็นอิสระแห่งตนของนักศึกษาพยาบาลอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ เท่ากับ 15.55)

4. ค่าเฉลี่ยคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนของนักศึกษาพยาบาลอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ เท่ากับ 80.98)

5. ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาลรวมทุกด้านอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ เท่ากับ 134.53) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีคะแนนเฉลี่ยสูงเช่นกัน โดยพฤติกรรมการดูแลด้านการมีสมรรถนะเชิงวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.13 พฤติกรรมการดูแลด้านการมีความซื่อมั่นผูกพันต่อวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.30 พฤติกรรมการดูแลด้านการมีสัมพันธภาพที่ไว้วางใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.37 พฤติกรรมการดูแลด้านการยอมรับในสถานภาพของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.76 พฤติกรรมการดูแลด้านการให้ความอิสระ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.24 และพฤติกรรมการดูแลด้านการให้การสนับสนุน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.73

6. ความเป็นอิสระแห่งตน ความเชื่ออำนาจภายในตน พฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาล 6 ด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล ในระดับต่าง ๆ คือ ความเชื่ออำนาจภายในตน พฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาลด้านการมีสมรรถนะเชิงวิชาชีพ มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($r = .3510$ และ $.3407$ ตามลำดับ) ส่วนความเป็นอิสระแห่งตน พฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาลด้านการยอมรับในสถานภาพของนักศึกษา พฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาลด้านการให้ความ

เป็นอิสระ พฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาลด้านการมีความซื่อมั่นผูกพันต่อวิชาชีพ พฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาลด้านการมีสัมพันธภาพที่ไว้วางใจ และพฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาลด้านการให้การสนับสนุน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ ($r = .0242, .1942, .1720, .2862, .1654$ และ $.2104$ ตามลำดับ)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า ความเป็นอิสระแห่งตน ความเชื่ออำนาจภายในตน พฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาล 6 ด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

7. ตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 4 ตัวคือ ความเชื่ออำนาจภายในตน พฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาลด้านการมีสมรรถนะเชิงวิชาชีพ ด้านการมีความซื่อมั่นผูกพันต่อวิชาชีพ และด้านการมีสัมพันธภาพที่ไว้วางใจ ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพได้ร้อยละ 18.01 ($R^2 = .1801$) และเมื่อพิจารณาน้ำหนักและทิศทางของตัวพยากรณ์ความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลพบว่า ตัวพยากรณ์ที่มีความสำคัญหรือมีน้ำหนักมากที่สุดและมีทิศทางทำนายทางบวกคือ ความเชื่ออำนาจภายในตน ($Beta = .2468$) ส่วนตัวพยากรณ์ที่มีทิศทางทำนายทางลบคือ พฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาลด้านการมีสัมพันธภาพที่ไว้วางใจ ($Beta = -.1178$)

ดังนั้น สมการพยากรณ์ความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลในรูปคะแนนมาตรฐาน เขียนได้ดังนี้

$$Z' = .2468 Z_{\text{ความเชื่อ}} + .2002 Z_{\text{สมรรถนะ}} + .1564 Z_{\text{ผูกพัน}} - .1178 Z_{\text{สัมพันธภาพ}}$$

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นอิสระแห่งตน ความเชื่ออำนาจภายในตน พฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาล 6 ด้าน กับความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวพยากรณ์ที่สามารถอธิบายความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

จากผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่าตัวพยากรณ์ทั้งหมด 8 ตัว ก็คือความเป็นอิสระแห่งตน ความเชื่ออำนาจภายในตน พฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาลด้านการมีสมรรถนะเชิงวิชาชีพ ด้านการยอมรับในสถานภาพนักศึกษา ด้านการให้ความเป็นอิสระ ด้านการมีความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพ ด้านการมีสัมพันธภาพที่ไว้วางใจ และด้านการให้การสนับสนุน สามารถร่วมกันพยากรณ์ความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลได้อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 18.20 ($R^2 = .1820$) และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ทั้งหมดในรูปคะแนนมาตรฐาน ปรากฏว่าความเชื่ออำนาจภายในตน พฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาลด้านการมีสมรรถนะเชิงวิชาชีพ ด้านการมีความยึดมั่นผูกพัน และด้านการมีสัมพันธภาพที่ไว้วางใจ คือตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ .1801 ($R^2 = .1801$) และเมื่อพิจารณาน้ำหนักและทิศทางความสัมพันธ์ของตัวพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์ในการพยากรณ์ความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล พบว่า ตัวพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกได้แก่ ความเชื่ออำนาจภายในตน ซึ่งเป็นตัวพยากรณ์ที่มีความสำคัญและมีน้ำหนักมากที่สุด รองลงมาคือ พฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาลด้านการมีสมรรถนะเชิงวิชาชีพ และด้านการมีความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพ ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบและมีน้ำหนักคะแนนน้อยที่สุดคือ พฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาลด้านการมีสัมพันธภาพที่ไว้วางใจ ซึ่งจากการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาไม่มีการระบุถึงตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพไว้ อย่างไรก็ตาม จากผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่าตัวแปรที่ผู้วิจัยเลือกมาศึกษา สามารถพยากรณ์ความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลได้เพียงร้อยละ 18.01 เท่านั้น แสดงว่ายังคงมีตัวแปรหรือปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์ในการพยากรณ์ความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลอีก จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจที่จะต้องศึกษาต่อไป ว่ามีองค์ประกอบหรือปัจจัยใดที่สามารถพยากรณ์ความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลได้บ้าง เช่น ปัจจัยใน

เรื่องวิธีการสอนของอาจารย์ เพราะ Boughn (1987) พบว่า การจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม เช่น การอภิปราย การสัมมนา การประชุมกลุ่ม ทำให้นักศึกษาได้พัฒนาความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพ

ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่ออำนาจภายในตน สามารถพยากรณ์ความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลได้เป็นอันดับแรก และมีความสัมพันธ์ทางบวกเมื่อพิจารณาน้ำหนักและทิศทาง แสดงว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูง จะเป็นผู้ที่มีความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพสูงเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจาก การที่นักศึกษามีความเชื่อว่าจะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตนเอง ทั้งสิ่งทีประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว เป็นผลมาจากตนเองทั้งสิ้น ดังนั้นเมื่อนักศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลผู้ป่วยจึงทำให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกรับผิดชอบ ตระหนักในอำนาจหน้าที่ของตนเอง จึงสามารถแสดงออกได้ด้วยการตัดสินใจปฏิบัติการพยาบาลภายใต้ขอบเขตความรับผิดชอบและหน้าที่ของตนเองเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสมทันเวลาและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการตัดสินใจอย่างอิสระขณะปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล (Neaves, 1989) และระดับการรับรู้ความมีความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่ออำนาจภายในตนของพยาบาลวิชาชีพ (Alexander, 1982) รวมทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Dufault (1985) ที่พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนนั้นยอมรับตัวเองว่าสามารถรับผิดชอบต่อตนเองและควบคุมวิชาชีพพยาบาลในอนาคตได้ด้วยความรู้ความสามารถของพยาบาลเอง แสดงว่าพยาบาลในอนาคตที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนนั้น เป็นพยาบาลที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง และปรับปรุงตนเองให้มีความรู้ความสามารถที่ทันสมัยเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมและความรู้ความสามารถของตนเองเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของงาน นอกจากนี้ จากผลการวิจัยของ Warehime and Woodsoon (1971 อ้างถึงใน สุวิมล จอดพิมาย, 2537: 64) ได้พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมีความรู้สึกเป็นอิสระ มีความพอใจกับงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน ตื่นตัว กล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมีจิตใจที่มุ่งอยู่กับการทำงานโดยไม่คำนึงถึงอิทธิพลของสังคม ทำงานเป็นระบบระเบียบ ใช้กระบวนการแก้ปัญหาและกระบวนการตัดสินใจในการทำงาน ก่อนที่จะมีการตัดสินใจแต่ละครั้งจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ มีความเชื่อมั่นในเหตุผลในขอบเขตของความรู้ ความสามารถที่ตนเองมี โดยไม่ต้องรอคอยความช่วยเหลือ การชี้แนะหรือการควบคุมจากบุคคลอื่น มีความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง ทั้งความสำเร็จและความล้มเหลวเกิดจากการตัดสินใจและการกระทำของตนเอง ทำให้บุคคลลักษณะที่แสดงออกเต็มไปด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง (Strickland, 1977: 230-245)

ดังนั้น การที่จะพัฒนาให้นักศึกษาพยาบาลมีความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพสูงขึ้น จะต้องส่งเสริมให้นักศึกษามีความเชื่อมั่นในตนเอง และภาคภูมิใจในตนเอง เพื่อให้ให้นักศึกษาได้พัฒนาความเชื่ออำนาจภายในตน โดยอาจารย์พยาบาลควรจะมีการเสริมแรงและให้กำลังใจนักศึกษา เมื่อนักศึกษาสามารถแสดงการตัดสินใจในการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลได้อย่างอิสระภายในขอบเขตความรับผิดชอบของตนเอง เพราะการได้รับการเสริมแรงในทางที่ถูกต้องจะทำให้ นักศึกษาได้พัฒนาความเชื่ออำนาจภายในตน (Rotter, 1966: 25)

จากผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาลโดยรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งหมายถึง เมื่อนักศึกษาพยาบาลได้รับการดูแลที่ดีเพิ่มขึ้นจากอาจารย์พยาบาล นักศึกษาก็จะมีความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพสูงขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า พฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาลเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักศึกษาพยาบาลสามารถแสดงออกซึ่งคุณลักษณะของความเป็นวิชาชีพอย่างชัดเจน (Halladosdottir, 1990) นักศึกษาพยาบาลได้แสดงออกในเรื่องของการคิด ตัดสินใจปฏิบัติการพยาบาลอย่างมีอิสระ ภายใต้ขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า อาจารย์พยาบาลเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาให้นักศึกษาพยาบาลให้มีความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพ (Hart and Rotem, 1994) พฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาลนำไปสู่การพัฒนาความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล (Miller, Haber and Byrne, 1990) เนื่องจากบุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนานักศึกษาพยาบาลให้มีการเจริญเติบโตในวิชาชีพ กล่าวคือ ตัดสินใจในการปฏิบัติงาน ภายใต้ขอบเขตหน้าที่ของตนเองคือ อาจารย์พยาบาลซึ่งมีบทบาทเป็นผู้สนองตอบรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา (Reilly and Oerman, 1992:146) โดยทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรม และถ่ายทอดความรู้ในทางทฤษฎีการพยาบาล เทคนิคการพยาบาล อาจารย์พยาบาลเป็นผู้ให้ภาพพจน์ของการเป็นพยาบาลที่สมบูรณ์แบบว่าเป็นอย่างไร มีทักษะใดบ้างที่พยาบาลวิชาชีพจะต้องทำได้ ซึ่งหมายถึงการให้สิ่งที่นักศึกษาพยาบาลควรจะต้องรู้และทำให้เป็นตามสิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเอง

ส่วนพฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาล เมื่อมองในภาพรวมพบว่า สามารถพยากรณ์ความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาได้ แต่เมื่อแยกรายด้านพบว่า มี 3 ใน 6 ด้านเท่านั้นที่สามารถพยากรณ์ความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลได้คือ พฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาลด้านการมีสมรรถนะเชิงวิชาชีพ ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกเมื่อพิจารณา น้ำหนักและทิศทาง แสดงว่า การมีสมรรถนะเชิงวิชาชีพในระดับสูงของอาจารย์ ส่งผลให้นักศึกษาพยาบาลมีความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพในระดับสูงด้วย ทั้งนี้เนื่องจาก การที่อาจารย์แสดงบท

บาทให้นักศึกษาพยาบาลได้เห็นว่าคุณครูเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติพยาบาล เป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงบทบาทพยาบาลวิชาชีพ แสดงความสามารถในการตัดสินใจปฏิบัติ การพยาบาลภายใต้ขอบเขตความรับผิดชอบของตน ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้แบบอย่างวิธีการ ปฏิบัติงานเชิงวิชาชีพของอาจารย์พยาบาลโดยการสังเกต ในการเรียนรู้ของนักศึกษาโดยการศึกษา แบบอย่างจากอาจารย์พยาบาล ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การเรียนรู้ประสบความสำเร็จคือ สมรรถนะ ของอาจารย์พยาบาลที่แสดงออกมาและการที่นักศึกษามีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติตามแบบอย่างที่เกิดขึ้น มา (Bandura, 1977 cited in Chitty, 1993: 142)

พฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาลด้านการมีความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพเป็น ตัวแปรพยากรณ์อีกตัวที่มีความสัมพันธ์ทางบวกเมื่อพิจารณาน้ำหนักและทิศทาง แสดงว่าการที่ อาจารย์พยาบาลแสดงออกว่ามีความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพในระดับสูง ทำให้นักศึกษาพยาบาลมี ความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพสูงด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การที่อาจารย์พยาบาลมีความยึดมั่นผูก พันต่อวิชาชีพโดยการแสดงออกซึ่งความเชื่อมั่นในตนเองและภาคภูมิใจในวิชาชีพ แสดงออกการ ขอมรับในวิชาชีพ พยายามพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ตลอดจนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของวิชาชีพ และแสดงความเต็มใจที่จะทำงานเพื่อความก้าวหน้าและเพื่อประโยชน์ของวิชาชีพ ทำให้อาจารย์ พยาบาลมุ่งมั่นที่จะกระทำตามบรรทัดฐานและเป้าหมายของวิชาชีพ ดังนั้นพฤติกรรมของอาจารย์ พยาบาลที่แสดงออกมาขณะปฏิบัติการพยาบาลและขณะสอนนักศึกษาทั้งภาคปฏิบัติและภาค ทฤษฎี จึงมีพื้นฐานมาจากความมุ่งมั่นและตั้งใจจริงของอาจารย์พยาบาลที่จะพัฒนานักศึกษา พยาบาลให้มีการเจริญเติบโตในวิชาชีพ ทำให้นักศึกษารับรู้ได้ และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษา ในการพัฒนาตนเองให้เป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีคุณภาพ

ตัวแปรพฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาลด้านการมีสัมพันธภาพที่ไว้วางใจ สามารถพยากรณ์ความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลในทางลบ แสดงว่านักศึกษา พยาบาลรับรู้ว่าการที่อาจารย์พยาบาลมีสัมพันธภาพที่ไว้วางใจ ทำให้นักศึกษาไม่ได้แสดงออกซึ่ง ความสามารถในการตัดสินใจปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างอิสระ ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัย ของฉวีสุภา กุลกาญจนารัติน (2539) ที่พบว่า การที่หัวหน้าหอผู้ป่วยมีสัมพันธภาพที่ไว้วางใจ ทำ ให้พยาบาลวิชาชีพมีความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องจากการที่อาจารย์พยาบาล แสดงความไว้วางใจ มีทำที่ที่อบอุ่นและเป็นกันเอง และให้ออกาศนักศึกษาได้ปฏิบัติงานด้วยตนเอง อาจทำให้นักศึกษาเกิดความเครียด เกิดความกลัวว่าจะปฏิบัติงานผิดพลาด ทำให้ไม่กล้าตัดสินใจเองเพราะความไม่แน่ใจว่าตนเองจะทำได้หรือไม่

สรุปจากผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรพยากรณ์ความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลคือความเชื่ออำนาจภายในตน ($R = .2468$) พฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาลด้านการมีสมรรถนะเชิงวิชาชีพ ($R = .2002$) พฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาลด้านการมีความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพ ($R = .1564$) และพฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาลด้านการมีสัมพันธภาพที่ไว้วางใจ ($R = -.1178$) สามารถอธิบายความแปรปรวนความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลได้ร้อยละ 18 ($R^2 = .1801$) จากผลการวิจัยนี้ ผู้บริหารสถาบันการศึกษาพยาบาลและอาจารย์พยาบาลควรจัดบรรยากาศการเรียนการสอนและการทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรของสถาบัน ที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้พัฒนาความเชื่ออำนาจภายในตนให้มากขึ้น เพราะจากการศึกษาพบว่า การที่นักศึกษาพยาบาลได้รับการพัฒนาให้มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูง เปรียบเสมือนนักศึกษาได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจให้พัฒนาความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพสูงขึ้นด้วย (Dawson, 1994) นอกจากนี้ผู้บริหารควรส่งเสริมและกระตุ้นให้อาจารย์พยาบาลมองเห็นความสำคัญของการแสดงพฤติกรรมการดูแลต่อนักศึกษาในทุก ๆ ด้าน คือด้านการมีสมรรถนะเชิงวิชาชีพ การยอมรับในสถานภาพของนักศึกษา การให้ความเป็นอิสระ การมีความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพ การมีสัมพันธภาพที่ไว้วางใจ และการให้การสนับสนุน ทั้งในการเรียนการสอนภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ รวมทั้งในการทำกิจกรรมในหลักสูตรและเสริมหลักสูตร เพื่อช่วยทำให้นักศึกษาพยาบาลได้พัฒนาความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพให้สูงขึ้นเช่นกัน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นอิสระแห่งตนกับความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

จากผลการวิจัยพบว่า ความเป็นอิสระแห่งตน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งหมายถึง เมื่อนักศึกษามีความเป็นอิสระแห่งตนในระดับสูง จะมีความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพในระดับสูงด้วย สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า ความเป็นอิสระแห่งตนเป็นปัจจัยสำคัญในตัวบุคคลทั้งพยาบาลวิชาชีพและนักศึกษาพยาบาลที่จะทำให้เกิดแสดงออกซึ่งความมีความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพ (Husted, 1991 และ Lach, 1992) เนื่องจากความเป็นอิสระแห่งตนเป็นคุณลักษณะสำคัญของบุคคลที่แสดงถึงความสามารถในการปกครองตนเอง สามารถควบคุมการกระทำของตนเองได้อย่างอิสระ มองตนเองในฐานะผู้ที่มีความสามารถ กล้าแสดงออกซึ่งการตัดสินใจกระทำต่าง ๆ เป็นคุณลักษณะที่มีการพัฒนาการมาตั้งแต่วัยเด็ก (Erickson, 1966) การมีความเป็นอิสระแห่งตนเป็นความรู้สึกทางบวก ทำให้อุทิศตนสามารถปกครองตนเองได้ดีมีหลักการที่มั่นคงและผสมผสานกันด้านพื้นฐานของเหตุผล ทำให้ควบคุมการกระทำของตัวเองได้อย่างอิสระ และสามารถมองตนเองในฐานะที่เป็นผู้มีความสามารถ กล้าแสดง

ออกซึ่งการตัดสินใจ กระทำการต่าง ๆ ที่ให้ความเป็นอิสระโดย มีความตั้งใจแน่วแน่ มีความเข้าใจอย่างดี และอยู่นอกอำนาจหรืออิทธิพลใด ๆ ทั้งสิ้น (Faden and Beaucomp, 1986) ดังนั้น จึงทำให้นักศึกษาพยาบาลกล้าแสดงออกซึ่งความสามารถในการตัดสินใจปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างอิสระภายในขอบเขต หน้าที่ สิทธิและความรับผิดชอบของตนเอง

ดังนั้น จึงควรมีการส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลได้พัฒนาความเป็นอิสระแห่งตนให้มากขึ้นโดยการส่งเสริมให้มีโอกาสได้พัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ เช่น การมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม การพัฒนาความคิดวิจารณ์ญาณ กล้าตัดสินใจ เป็นต้น เพราะคุณลักษณะดังกล่าวทำให้นักศึกษาพยาบาลได้พัฒนาความเป็นอิสระแห่งตน (Boughn, 1987: 31-33) ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพในลำดับต่อไป

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจภายในตน กับความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

จากผลการวิจัยพบว่า ความเชื่ออำนาจภายในตน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความ เป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งหมายถึง เมื่อนักศึกษาพยาบาลมีความเชื่ออำนาจ ภายในตนสูง ก็จะมีระดับของความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพสูงด้วย สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการตัดสินใจอย่างอิสระ ขณะปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล (Neaves, 1989) และระดับการรับรู้ความมีความเป็นอิสระ แห่งวิชาชีพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่ออำนาจภายในตนของพยาบาลวิชาชีพ (Alexander, 1982) รวมทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Dufault (1985) ที่พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีความเชื่อ อำนาจภายในตนนั้นยอมรับตัวเองว่าสามารถรับผิดชอบต่อตนเองและควบคุมวิชาชีพพยาบาลใน อนาคตได้ด้วยความรู้ความสามารถของพยาบาลเอง แสดงว่าพยาบาลในอนาคตที่มีความเชื่ออำนาจ ภายในตนนั้น เป็นพยาบาลที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง และปรับปรุงตนเองให้มี ความรู้ความสามารถที่ทันสมัย เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมและความรู้ความสามารถของตนเองเพื่อ นำไปสู่ความสำเร็จของงาน นอกจากนี้ จากผลการวิจัยของ Warehime and Woodsoon (1971) อ้าง ถึงใน สุวิมล จอดทิมาข, 2537: 64) ได้พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมี ความรู้สึกเป็นอิสระ มีความพอใจกับงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน ตื่นตัว กล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่น ในความสามารถของตนเอง ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมีจิตใจที่มุ่งอยู่กับ การทำงานโดยไม่คำนึงถึงอิทธิพลของสังคม ทำงานเป็นระบบระเบียบ ใช้กระบวนการแก้ปัญหาและ กระบวนการตัดสินใจในการทำงาน ก่อนที่จะมีการตัดสินใจแต่ละครั้งจะต้องพิจารณาอย่างรอบ

คอย มีความเชื่อมั่นในเหตุผลในขอบเขตของความรู้ ความสามารถที่ตนเองมี โดยไม่ต้องรอคอยความช่วยเหลือ การชี้แนะหรือการควบคุมจากบุคคลอื่น มีความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง ทั้งความสำเร็จและความล้มเหลวเกิดจากการตัดสินใจและการกระทำของตนเอง ทำให้บุคลิกลักษณะที่แสดงออกเต็มไปด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง (Strickland, 1977: 230-245)

ดังนั้น ถ้าพยาบาลมีความเชื่อมั่นในตนเองแล้ว จะเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นต่อการปฏิบัติงาน เพราะมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองว่า สามารถปฏิบัติงานที่รับผิดชอบอยู่ให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายได้

4. ระดับของความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

จากผลการวิจัยพบว่า ระดับของความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลอยู่ในระดับสูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษาพยาบาลมีความมั่นใจในตนเอง เชื่อมั่นในความรู้ ความสามารถของตน สามารถแสดงพฤติกรรมการปฏิบัติงานในวิชาชีพได้อย่างเป็นอิสระ สอดคล้องกับการศึกษาของ Husted (1991) ที่พบว่า ความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 อยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของฉัญฎีกา กุลกาญจนางชีวิน (2539) ที่ศึกษาพบว่าความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของพยาบาลวิชาชีพอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาพยาบาลได้สังสมประสบการณ์ในการเรียนรู้บทบาทพยาบาลวิชาชีพตามหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ซึ่งในการศึกษาดังแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 นักศึกษาแต่ละชั้นปีจะได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้และการสังสมประสบการณ์ตามลำดับขั้นของการเรียนรู้ตามโครงสร้างของหลักสูตรระดับปริญญาตรี ทั้งที่เป็นหมวดพื้นฐานวิชาชีพและหมวดวิชาชีพ นักศึกษาพยาบาลทุกคนต้องใช้เวลาการศึกษาจนครบตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร จนกระทั่งถึงชั้นปีที่ 4 ซึ่งเป็นชั้นปีที่นักศึกษาได้ผ่านการเตรียมความพร้อมที่จะรับบทบาทพยาบาลวิชาชีพได้อย่างสมบูรณ์มากกว่าชั้นปีอื่น ๆ (Husted, 1991: 20) นักศึกษาได้ผ่านกระบวนการพัฒนาตนเองตามขั้นตอนการพัฒนาความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพอย่างเป็นลำดับขั้น ตั้งแต่ขั้นการพึ่งพาผู้อื่น ไปสู่ขั้นการแสวงหาความเป็นอิสระ ซึ่งมีความเป็นอิสระอย่างมีความพร้อมด้านวุฒิภาวะ จนถึงขั้นการมีอิสระตามขอบเขตของวิชาชีพ (Cohen, 1981: 31-36) นักศึกษาได้ผ่านการฝึกหัดสวมบทบาทพยาบาลวิชาชีพ ที่ต้องทำหน้าที่ให้การพยาบาลแก่ประชาชนและผู้ป่วยให้ครบทุกมิติของวิชาชีพ ทั้งในด้านการรักษาพยาบาล การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ และการฟื้นฟูสภาพบุคคล และได้ปฏิบัติงานในสถานการณ์ทางการพยาบาล ที่มีความตลับซับซ้อนมากขึ้น (นันทนา นำฝน, 2536: 172) ทำให้มีโอกาสดูแลและตัดสินใจปฏิบัติการพยาบาลแก่ผู้รับบริการได้ด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความรู้ทางทฤษฎีที่ได้

ศึกษามา โดยเฉพาะปัจจุบันนี้หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ของทุกสถาบัน ได้กำหนดให้มีรายวิชาต่าง ๆ คล้ายคลึงกัน เช่น รายวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิชาชีพการพยาบาล รายวิชากฎหมายวิชาชีพการพยาบาล ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับขอบเขต สิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบ และจรรยาบรรณวิชาชีพ รวมทั้งมีรายวิชากระบวนการพยาบาลไว้ในหมวดวิชาชีพ ด้วย ซึ่งทุกรายวิชาเป็นวิชาบังคับของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หรือชั้นปีที่ 2 ดังนั้นนักศึกษาทุกคนจึงสามารถนำความรู้ที่ได้มาเป็นกรอบหรือแนวทางในการดูแลผู้ป่วย และการตัดสินใจปฏิบัติการพยาบาลภายในขอบเขต สิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบ และกรอบจรรยาบรรณวิชาชีพ รวมทั้งได้นำกระบวนการพยาบาลมาใช้ในการดูแลผู้ป่วย ตั้งแต่ขั้นการรวบรวมข้อมูลผู้ป่วยทั้งทางด้านกาย จิต สังคม การกำหนดข้อวินิจฉัยการพยาบาล การวางแผนการพยาบาลให้สอดคล้องกับข้อวินิจฉัย การปฏิบัติการพยาบาลตามมาตรฐานที่กำหนด รวมทั้งการประเมินผลการปฏิบัติพยาบาล การใช้กระบวนการพยาบาลถือเป็นกิจกรรมที่จำเป็นของวิชาชีพที่นำไปสู่การพยาบาลที่มีคุณภาพ เพราะเป็นการกระทำด้วยความรู้ ความละเอียดรอบคอบอย่างมีเป้าหมาย และเป็นระบบระเบียบ (Sorensen and Luckman, 1979 อ้างถึงใน นันทนา นำเสน, 2536: 21) การนำกระบวนการพยาบาลไปใช้เป็นหลักในการปฏิบัติงานเป็นลักษณะที่แสดงความเป็นวิชาชีพ แสดงให้เห็นการปฏิบัติงานอย่างอิสระของพยาบาลวิชาชีพ เป็นการแสดงความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพการพยาบาลให้ปรากฏอย่างชัดเจน (นันทนา นำเสน, 2538: 43)

นอกจากนี้ ในการศึกษาวิชาภาคปฏิบัติ เช่น การบริหารการพยาบาล การพยาบาลอนามัยชุมชน และรายวิชาอื่น ๆ โดยเฉพาะปัจจุบันนี้ ในระยะ 1 เดือนก่อนจบการศึกษา นักศึกษาพยาบาลในทุกสถาบันจะต้องผ่านการฝึกปฏิบัติในรายวิชาการพยาบาลที่เลือกสรร (Elective) หรือฝึก Internship ซึ่งเป็นการเสริมประสบการณ์ ทำให้นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกตัดสินใจได้อย่างอิสระภายในขอบเขต หน้าที่ ความรับผิดชอบ และสิทธิของตนเอง ทำให้เป็นการเพิ่มความมั่นใจในการดูแลผู้ป่วยมากขึ้น

เมื่อพิจารณาความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลรายข้อ พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีความคิดเห็นว่าจะปฏิบัติอย่างแน่นอนในข้อ ปรีกษาแพทย์เจ้าของไข้ เมื่อสังเกตว่าอาการของผู้ป่วยไม่ดีขึ้นหลังจากได้รับการรักษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษาพยาบาลได้แสดงออกให้เห็นถึงการใช้สิทธิของตนเองในการดูแลผู้ป่วยอย่างถูกต้อง โดยคิดว่าพยาบาลเป็นผู้ที่ต้องทำงานอยู่กับผู้ป่วยอย่างใกล้ชิดตลอด 24 ชั่วโมง เป็นผู้ที่รู้เรื่องปัญหาความเจ็บป่วยได้เป็นอย่างดี (ศิริพร ดันติทุตวินัย, 2539: 15) ดังนั้น เมื่อประเมินผู้ป่วย สังเกตว่าอาการไม่ดีขึ้น จึงรีบปรึกษาแพทย์ เพื่อที่จะได้มีการเปลี่ยนแปลงแผนการรักษา อย่างไรก็ตาม ในส่วนของกิจกรรมการพยาบาลอื่น ๆ ในกรณีที่อาการของผู้ป่วยไม่ดีขึ้นควรจะได้มีการคำนึงถึงด้วย และเมื่อพิจารณาใน

ข้อลำดับรองลงไปที่นักศึกษาพยาบาลคิดว่าจะทำกิจกรรมอย่างแน่นอนได้แก่ เขียนคำสั่งการพยาบาลให้มีการวัดสัญญาณชีพของผู้ป่วยดีขึ้นเมื่อผู้ป่วยมีอาการแยกลง แม้จะยังไม่มีการสั่งการรักษา แสดงให้เห็นว่านักศึกษาพยาบาลได้สั่งการพยาบาล (Nursing Description) ให้บุคลากรทางการพยาบาลปฏิบัติ เพราะการสั่งการพยาบาล เป็นสิทธิ หน้าที่ อันชอบธรรมของพยาบาล (พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์, 2538; 64) ที่สามารถปฏิบัติได้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงความตระหนักต่อความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน เป็นบทบาทอิสระที่พยาบาลสามารถปฏิบัติได้โดยไม่ต้องมีคำสั่งการรักษาจากแพทย์

ส่วนในกิจกรรมที่นักศึกษาพยาบาลคิดว่าจะไม่ปฏิบัติอย่างแน่นอนคือ เตรียมการจำหน่ายผู้ป่วยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาล เมื่อสังเกตว่าอาการของผู้ป่วยดีขึ้น แม้แพทย์ยังไม่มีคำสั่งการจำหน่าย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาพยาบาลคิดว่าไม่ควรเตรียมการจำหน่ายผู้ป่วยในส่วนที่บทบาทของพยาบาล แม้ผู้ป่วยมีอาการดีขึ้น จนกว่าแพทย์จะมีคำสั่งการจำหน่าย ซึ่งจากลักษณะดังกล่าว แสดงให้เห็นว่านักศึกษาพยาบาลอาจมีความเข้าใจที่ยังไม่ดีพอเกี่ยวกับบทบาทอิสระของพยาบาลในการมีบทบาทเป็นผู้ประเมินปัญหาและวางแผนการพยาบาล โดยต้องทำหน้าที่วางแผนการพยาบาลที่ต่อเนื่อง สำหรับผู้ป่วย ทั้งที่โรงพยาบาลและเมื่อกลับบ้าน (ฟาริดา อิบราฮิม, 2536: 17) ดังนั้นเมื่อประเมินได้ว่าผู้ป่วยมีอาการดีขึ้น พร้อมทั้งจะกลับบ้าน พยาบาลจึงควรเตรียมการในเรื่องนี้ โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติตัวเมื่ออยู่ที่บ้าน ให้คำแนะนำในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษากิจกรรมบางอย่างที่ผู้ป่วยหรือญาติต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องที่บ้าน เช่น การทำแผล การให้อาหารทางสายยาง เป็นต้น เพื่อที่จะช่วยให้ผู้ป่วยหรือญาติมีความพร้อมมากขึ้นและสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องเมื่อกลับไปอยู่บ้าน ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอน จึงควรกระตุ้นให้นักศึกษาเห็นความสำคัญและปฏิบัติบทบาทอิสระในการเป็นผู้สอนและผู้ประเมินก่อนการจำหน่ายผู้ป่วย ในกรณีที่เห็นว่าผู้ป่วยมีความพร้อม โดยไม่ต้องรอคำสั่งการศึกษา เพราะบางครั้ง กิจกรรมในการเตรียมการให้ผู้ป่วยมีความพร้อมก่อนกลับบ้าน ต้องใช้เวลานาน และต้องมีการประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อติดตามดูว่า ผู้ป่วยและญาติสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องหรือไม่ เพราะเป้าหมายสำคัญของการพยาบาลคือ การที่ผู้ป่วยและญาติสามารถดูแลตนเองได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้น เพื่อให้ให้นักศึกษาพยาบาลและพยาบาลวิชาชีพ สามารถแสดงออกให้สังคมรับรู้ความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพได้อย่างชัดเจนมากขึ้น ผู้บริหารสถาบันการศึกษาพยาบาลจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะดังกล่าวให้เกิดขึ้นในตัวนักศึกษาและคงอยู่ รวมทั้งพัฒนามากขึ้นเมื่อเป็นพยาบาลวิชาชีพ โดยผู้บริหารสถาบันการศึกษาจะต้องเห็นความสำคัญของหลักสูตรการศึกษาพยาบาล ที่ใช้กรอบของกระบวนการพยาบาลเป็นหลัก รวมทั้งการจัดการหลักสูตรที่มุ่งเน้นความสามารถในการตัดสินใจอย่างอิสระของนักศึกษาพยาบาล เช่น การจัดรายวิชาให้นักศึกษาได้

มีโอกาสค้นคว้าด้วยตนเอง มีการฝึกการเรียนรู้ ฝึกการตัดสินใจด้วยตนเองอย่างอิสระ เพราะรูปแบบการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ไปจนถึงการประเมินผลการเรียนรู้ จะทำให้นักศึกษาได้พัฒนาตนเอง ทำให้มีความเชื่อมั่น กล้าคิด กล้าตัดสินใจ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพ (Boughn, 1987)

5. ความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล ที่อยู่ในสังกัดสถาบันการศึกษาที่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัยพบว่านักศึกษาพยาบาลที่อยู่ต่างสังกัดสถาบันการศึกษา จะมีระดับความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพไม่แตกต่างกัน ซึ่งต่างจากผลการวิจัยของ Husted (1991) ที่พบว่าความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลที่อยู่ต่างสังกัดสถาบันกัน มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันนี้สภาการพยาบาลได้ออกข้อบังคับว่าด้วยการรับรองสถาบันการศึกษาวชิการพยาบาลและผดุงครรภ์ (สารสภาการพยาบาล, 2538) ข้อบังคับฉบับปัจจุบัน เริ่มใช้ในปีการศึกษา 2538 ดังนั้นสถาบันการศึกษาวชิการพยาบาลทุกแห่งจึงอยู่ภายใต้ข้อบังคับเดียวกัน ทำให้หลักสูตรเนื้อหาวิชา วัตถุประสงค์การจัดการศึกษา ลักษณะการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และการประเมินผลของแต่ละสถาบันจึงมีลักษณะใกล้เคียงกัน ดังนั้นจึงมีผลให้คุณลักษณะของนักศึกษาพยาบาลที่ได้ผ่านการหล่อหลอมจากสังกัดสถาบันที่ต่างกัน มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ในด้านความรู้ ทักษะ ตลอดจนความสามารถในการตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมอย่างอิสระภายใต้บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง จากผลการวิจัยดังกล่าว นับได้ว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อวิชาชีพ เพราะเป็นสิ่งที่แสดงว่าสมาชิกของวิชาชีพ ไม่ว่าจะมาจากสถาบันการศึกษาวชิการพยาบาลสังกัดใด มีคุณภาพ มีความสามารถที่จะปฏิบัติวิชาชีพด้วยความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ภายในขอบเขตหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเอง และอธิบายเหตุผลการปฏิบัตินั้นได้ถูกต้องตามหลักการของวิชาชีพ ทำให้ผู้ป่วยได้รับบริการที่มีคุณภาพ การที่สมาชิกทุกคนมีลักษณะเช่นนี้จะช่วยสร้างความไว้วางใจให้กับสมาชิกในสังคมที่จะมารับบริการทางด้านสุขภาพจากพยาบาลวิชาชีพ ไม่ว่าจะปฏิบัติงาน ณ สถานที่ใด ทั้งในชุมชนและสถานบริการสุขภาพ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าว เป็นการยกระดับสถานภาพของวิชาชีพพยาบาลให้มั่นคงมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารสถาบันการศึกษาวชิการพยาบาลทุกแห่ง จึงควรร่วมมือกันที่จะจัดดำเนินนโยบายทางการศึกษาวชิการพยาบาลให้มีลักษณะใกล้เคียงกันคงเดิม ภายใต้ข้อกำหนดของสภาการพยาบาล และสมาคมพยาบาล ซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพที่ทำหน้าที่ควบคุมมาตรฐานการศึกษาวชิการพยาบาล

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ผู้บริหารสถาบันการศึกษาพยาบาล ควรส่งเสริมให้มีนโยบายการประเมินคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักศึกษาพยาบาลทุกคนอย่างเป็นรูปธรรม และนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการวางแผนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนานักศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น การฝึกความเป็นตัวของตัวเอง การฝึกความกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม โดยการจัดเป็นโครงการระยะยาวและต่อเนื่อง รวมทั้งติดตามประเมินผลเป็นระยะ ๆ

2. ส่งเสริมให้มีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาความเป็นอิสระแห่งตน และความเชื่ออำนาจภายในตนในการแสดงออกมากขึ้นทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เช่น การสอนโดยวิธีสัมมนา อภิปราย ประชุมกลุ่ม เป็นต้น เพราะความเป็นอิสระแห่งตน และความเชื่ออำนาจภายในตน เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพ

3. อาจารย์พยาบาลทุกคน ควรมีโอกาสพัฒนากระบวนการปฏิสัมพันธ์ในเชิงการดูแลต่อนักศึกษาพยาบาลให้มีความชัดเจนมากขึ้นในทุก ๆ ด้าน ตั้งแต่การพัฒนาสมรรถนะเชิงวิชาชีพให้เพิ่มขึ้น การยอมรับในสถานภาพของนักศึกษา การมีสัมพันธภาพที่ไว้วางใจ การให้ความเป็นอิสระแก่นักศึกษา การให้การสนับสนุนนักศึกษา รวมทั้งการแสดงออกซึ่งความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพ เพราะพฤติกรรมเหล่านี้จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจจะพยากรณ์ความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลได้สูงกว่าการทำวิจัยครั้งนี้ เช่น หลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน รูปแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตร พฤติกรรมการดูแลที่ได้รับจากพยาบาลวิชาชีพ เป็นต้น

2. ควรทำวิจัยในพยาบาลที่เพิ่งจบการศึกษา และทำงานได้ 6 เดือน เพื่อเปรียบเทียบว่าความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพมีความแตกต่างกันหรือไม่ และมีตัวแปรอื่น ๆ เกี่ยวข้องอีกหรือไม่